

1/2 Aar til Rejsen til Indien og kom i Persien ind paa baade ukendte og lidet kendte Veje, som hans øvede Forskerblik og hans flittige Haand i Forening nu har lagt frem for os. Som alle Hedins Rejseværker er ogsaa dette mønsterværdigt, og baade Forfatter og Forlægger har stor Ære af det interessante og nydeligt udstyrede Værk. De medfølgende smukke farvelagte Kort giver en god Oversigt over det gennemrejste Terræns Karakter, og lægger Ruten klart frem for os, ligesom det Væld af Fotografier, Tegninger og Farvetryk, Værket indeholder, er af meget betydelig Værdi og Interesse for Geografien. Geografiske Anmeldere har ofte for Vane at sige om saadanne Rejseværker som dette: »Det er en smuk og livlig, populær Rejsebeskrivelse; men den indeholder i disse eller hine Kapitler ogsaa noget af Interesse for Geografien«. Det vilde altsaa sige: vi venter nu de nøgterne videnskabelige Publikationer; men naar vi saa har faaet dem, og gennemgaar hvad vi deraf har Brug for, da mangler vi ofte noget Kit til at holde det tørre Stof sammen, vi mangler et og andet, som den videnskabelige Systematik ikke har nogen Rubrik for. Dette et og andet, vi her kommer til at mangle, gaar saa udmærket ind i Rejsebeskrivelsen, i god Forstand, Pulterkammer. Derfor har den populære Rejsebeskrivelse ikke alene i den læge Verden, men tillige i den videnskabelig-geografiske Berettigelse, ja man bør endog fordre, at saa omfattende og i Opdagelsesrejsernes Historie saa fortrinlige Rejser som Hedins, skal skildres i et for alle tilgængeligt Værk. Skildringen af Land og Folk, Oplevelser paa Rejsen gaar i Værket flydende og spændende fra Sted til andet og giver et fortræffeligt Overblik over det østlige Persiens Fysiognomi. Her er ikke Lejlighed til at komme ind paa Enkelthederne; dog skal anføres at Afsnittet om Rejsen igennem ukendte Dele af Kevir-Ørkenen giver meget nyt ikke alene om Kevir-Ørkenen selv, men tillige om Ørkendannelser i det hele, ligeledes er Afsnittene om Alexander den Stores Tog igennem det sydlige Belutshitan, Marco Polos Færd, Postglaciale Klimaforandringer i Persien af stor geografisk Interesse. Hedin mener, at et Boreprofil igennem Kevir vilde være af stor Betydning, idet man af de forskellige lerede og salt-holdige Lag vil faa et Bevis for en bestemt Veksling i de fugtigere og tørrere Perioder, der har hersket i Landet igennem Tiderne.

Ole Olufsen.

W. Ule: Die Insel Bornholm. Eine geographische Wanderskizze. Geogr. Zeitschrift. Leipzig. 16, 1910. (S. 241—261, 1 Tvl.)

Uagtet Forfatteren baade i Titelen og i Teksten fremhæver, at han skildrer Bornholm som Vandrer og ikke vil give en egentlig geografisk Beskrivelse, maa Afhandlingen efter sin Form dog nærmest betragtes som en saadan, da den behandler alle de forskellige Faktorer i den for geografiske Beskrivelser sædvanlige Rækkefølge. Forf. har gjort en Række gode lagttagelser og meddeler dem i let læselig Form, men hvor han indlader sig paa at drage Slutninger, er disse ofte udførte med en vis Naivitet og i enkelte Tilfælde næppe rigtige. Det geologiske behandles, som man kan vente, forholdsvis grundigt; de videregaaende Slutninger om Brudliniernes Førløb og Forbindelse med de svenske er tagne fra Deecke's Bog om Øens Geologi fra 1899 og svarer næppe til det Billede, som nyere Undersøgelser har givet. Om Øens Klimas oceaniske Natur skulde fremme Forvitringen af Stenene, som Forf. mener, er vel nok yderst tvivlsomt; saadanne vigtige Faktorer som Frost- og Solsprængning hører dog nærmest hjemme i kontinentale Klimaer. Der udtales den Formodning, at Hugormenes stærke Udbredelse skulde staa i-Forbindelse med Mangelen paa Storke [begge Dyr trives dog godt sammen andre Steder], og at Muldvarpen skulde være fortrængt ved Agerdyrkningen [en Mulighed, som vore Landmænd udenfor Bornholm vist næppe vil kunne anerkende]. En længere Omtale ofres paa den (i Modsætning til hvad Forholdet er i Tyskland) store Mængder Vindmøller paa Øen; ved Hjælp af en større Række Slutninger kommer Forf. til det [ret overraskende!] Resultat, at dette Forhold skyldes den Omstændighed, at Øen er i Besiddelse af for ringe Vandkraft til at Kornet kan blive malet paa Vandmøller. Om Hundene paa Øen anfører Forf., at de tilhører en egen Race, der minder om den i Sverrig og Norge forekommende. [Efter hvad Ref. har set, adskiller de bornholmske Hunde sig ikke i nogensomhelst Retning fra almindelige Køtere]. I det hele maa det siges, at om end danske Læsere (der vel gennemgaaende ikke har saa stort Kendskab til Bornholm som ønskeligt) kan lære en Del af denne Afhandling, bør det dog ved denne Lejlighed stærkt betones, at vort hjemlige Publikum i langt højere Grad end hidtil er sket, bør lære denne interes-

sante Ø at kende med Selvsyn, ligesom det ogsaa vilde være heldigt, om vore egne geografiske Forfattere vilde tage det ingenlunde utaknemlige Arbejde op at udføre grundige Beskrivelser af Øens Natur og Menneskeliv.

O. B. Bøggild.

Arnold Heim: Über Grönlands Eisberge. Neujahrsblatt d. Naturf. Gesell. Zürich auf das Jahr 1911. (1—7, 4 Tvl.)

Giver nogle ganske overordentlig pragtfulde Billeder af Isbjærge fra Nordgrønland, vistnok de smukkeste Reproduktioner, der eksisterer af saadanne. I den meget kortfattede Tekst indeles Isbjærgene i flere Typer, begyndende med den flade, tavleformede og endende med den ganske uregelmæssig formede; endvidere gives en Beskrivelse af det i alle Retninger storslaaede Skuespil, som en isbjærgfyldt Fjord frembyder.

O. B. Bøggild.

Wm. Herbert Hobbs: Characteristics of the Inlandice of the arctic Regions. Philadelphia. The Amer. Philos. Soc. 49, Nr. 194, 1910. (57—129, 5 Tvl.)

I denne Afhandling gives en let læselig og interessant, sammenfattende Fremstilling af hvad man ved om arktiske Gletsjere. Som Kilder er væsentlig benyttede alle mulige arktiske Rejseberetninger, og det eneste nye er vistnok enkelte af de Betragtninger, som Forfatteren knytter dertil. Efter en kortere Gennemgang af de øvrige Omraader drejer Fremstillingen sig udelukkende om Grönlands Indlandsis, hvis Form, Overfladeforhold, Aflejringer

m. m. gennemgaas. Den sidste Halvdel af Afhandlingen behandler, hvad man kan kalde Indlandsisens »Regnskab«, Forholdet mellem dens Indtægter og Udgifter; de første repræsenteres væsentlig af Snefaldet paa dens Overflade, de sidste af Afsmeltningen og Udstødelsen af Isbjærge. Afhandlingen er ledsaget af talrige Kort og Figurer, for største Delen kendte fra tidligere Værker.

O. B. Bøggild.

M. C. Engell: Über die Entstehung der Eisberge. Berlin. Zeitschr. d. Gletscherkunde, 5, 1910. (122—132).

Giver en klar Oversigt over de forskellige Maader, paa hvilke Isbjærge kan dannes, paa Grundlag, dels af Forfatterens egne Iagttagelser i Nordgrønland, dels af den foreliggende Literatur over dette Emne. Tre Dannelsesmaader kan betragtes som sikkert konstaterede: 1) ved Nedstyrtning fra Gletsjernes øverste Del, som kan blive overhængende, enten ved at Bevægelseshastigheden er større foroven end forneden, eller ved at Isen undermineres af Vandet; den Slags Isbjærge, der herved dannes, er smaa og gaar i Reglen under Betegnelsen Kalvis. 2) Ved Opdrift; Gletsjernes forreste Ende presses ud paa saa dybt Vand, at den, naar den gaar løs fra den øvrige Del af Gletsjeren, stiger til Vejrs og bliver til et Isbjærg. Denne Dannelsesmaade er ikke iagttaget af Forfatteren selv, men derimod af Drygalski. 3) Kalvning ved Udflyden af større Stykker af den paa Fjorden svømmende Gletsjerende; herved dannes flade Isbjærge, der er karakteristiske ved, at de har samme Højde som Gletsjeren selv, og at de har en ujævn, takket Overflade; de er i det hele sjældne.

O. B. Bøggild.

Ny Literatur.

(Indkommet til Det kongelige danske geografiske Selskab.)

Evropa.

Beretning til Landbrugsministeriet fra Den danske biol. Station. Bd. XX 1911. 4°, 73 S. med Tabeller og Kort.

Norges Geologi, Dr. Hans Reusch, 1910. 8°, 196 S. med Illustr. og 3 Kort.

Vers L'Italiè, Turin, Exposition, Internat. G. Le Bourgeois & Cie 1911, 8°, 31 S.

Espagna, Portugal, Maroc, G. Le Bourgeois & Cie, 8°, 31 S.